

XORIJIIY TIL (INGLIZ TILI)NI O'QITISHDA ZAMONVIY PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR; TURLI METODIK USULLAR VA METODLAR

Mustafayeva Sojida Ulashevna

Termiz muhandislik – texnologiya instituti

assistent o'qituvchisi

sojidabonu1986@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8002782>

“MINGLAB O'QITUVCHILAR - MINGLAB METODLAR”

- Xitoy maqoli

Annotatsiya: Hozirgi kunda jamiyatimizda xorijiy tillarni ayniqsa ingliz tilini o'qitish kundan kun rivojlanib bormoqda. Ingliz tilini o'qitish jarayonida ta'lim metodlari mexanizmi shuhbasiz muhim rol o'ynaydi. Samarali metod kompetentlarini dars mashg'ulotlari davomida qo'llash bu har bir professor-o'qituvchining o'z kasbiga bo'lgan intellektual yondashish va izlanish mahsuli sifatida baholanadi. Zamonaviy ped-texnologiyalarning funksional serunumligi tilni o'qitish jarayonidagi integratsional bog'lanish protsessini mukammallashtiradi.

Kalit so'zlar: zamonaviy ped-texnologiyalar, funksional protsess, intellektual aspekt, kasbiy samaradorlik.

Kirish (Introduction)

Bugungi kunda yurtimizda ingliz tilini o'qitish va o'rgatishda zamonaviy pedagogik-texnologiyalarni qo'llash barcha ta'lim muassasalarida izchillik va bardavomiylik bilan rivojlanmoqda hamda keng ko'lamda tatbiq qilinmoqda. Shu bilan bir qatorda mashg'ulot xonalarning tobora xilma-xilligi va zamonaviy axborot texnologiyalari bilan jihozlanganligi bu o'quvchi va talabalarga boy imkoniyatlar yaratish bilan bir qatorda samarali o'qitish, o'rganish imkoniyatlarini keng ochmoqda. Butun dunyo bo'ylab ingliz tilini o'rganish soni kundan kun ortib borayotganligi sababli, muhim masala mavjud, barcha ta'lim muassasalarida mavjud resurs markazlari o'rganuvchilar uchun zarur qo'llanma materiallar zamonaviy metodlar asosida qamralgan manba shakllantrishni talab qiladi. Shuhbasiz, darsni ilmiy tashkil etishda muhim hamda shu qatorda ko'chmas srategik poydevor qolipini yaratish ham talab zamonidir, bu esa o'z navbatida bir necha tamoyil va usullarga bo'linadi. Bundan maqsad, darsni yanada samaradorligini oshirishga ko'zlangan maqsaddir. Bu esa o'z navbatida mashg'ulot natijalarining ko'zlangan samarali mahsul sifatida namoyon bo'ladi. Professor-o'qituvchilar tomonidan talabalar ishtirokida mashg'ulot laboratoriyasida zamonaviy ta'lim metodlari asosida olib borilgan ta'lim jarayoni ikki sherikchilik asosidagi hamkorlik manbai hisoblanadi va yakuniy qismda kutilatgan natijani yuzaga olib chiqish esa bu o'qituvchining ifat mahoratini aniqlab beradi.

Muhokama (Discussion)

Bugungi zamonaviy davrda sinf – mashg'ulotlarini ijodkorona yondashish, o'qitish bilan ko'ramiz. Demak, zamonaviy ped-texnologiyalar o'z navbatida bir necha metodik ko'rinishlarga bo'linadi:

O'qitish tamoyili.

O'quv xonasida bajariladigan tabiiy o'rganishning fikrlari, ishonchlari va usullar yig'indi jamlanmasidir.

O'qitish strategiyasi.

Keng izohli termin rejasi ko'zlangan maqsadga erishish yo'lida.

O'qitish metodi.

Biron bir narsani bajarishda sistematik usul. Mantiqiy rejaning bosqichma bosqich borish yunalishi. Juda samarali usul. O'qitish texnikasi juda yaxshi belgilangan ish tartibining maxsus faollik va vazifani amalga oshirishga asoslangan.

Alohida shug'ullanish tamoyili

Bunda talabdan alohida va yolg'iz o'zi shug'ullanishni talab qiladi.

Aniq o'qitish tamoyili

Bu yerda shuhbasiz o'qituvchidan aniq gapirib berish va ko'rsatish yoki namoyish qilishi talqin qilinadi.

Tartibli tamoyil

U chegaralanadi o'qituvchining munozarali muhokamsi o'quvchilar ishtirokida ko'zlangan mavzu bo'yicha.

Hamkorlikda ishlash tamoyili

Guruh, jamoa, sherikdoshlik asosida ishlash vaguruh muhokamasi

Banking tamoyil

O'qituvchi bilimni garovga qo'yadi o'quvchilarning bo'shliq fikrlash doirasida ularning eslash va xotiraga olish prinsipi asosida

Integratsiya tamoyili

Bu tamoyil o'qituvchini undaydi o'zining fanini boshqa fanlar bilan bog'lashga buning natijasida o'zaro moslashgan ravishda muhitning ichki va tashqi tartibni yaratadi.

Interaktiv tamoyil

Bu tamoyilda interaktiv sinfda ko'proq o'quvchilar gapiradilar va o'qituvchi roli kamroq. Talabalarga o'qituvchi va boshqa o'quvchilar bilan interaktiv kirishishga ruxsat beriladi.

Ijodiy qurilma tamoyil

Talabalardan bilim ko'nikmasini yaratish va ilgari mavjud bo'lgan malaka tajribasini mohiyat mazmunini anglash.

Yuqoridagi qayd etilgan ta'lim strategiya tamoyil va metod bu umumiy ta'lim komponentlari yig'indisidir. Bu komponentlar ingliz tilini o'qitishda umumiy integratsiya protsessini kuchaytiradi natijada dars-mashg'ulot protsiduralarini bosqichma-bosqich rivojlantiradi. Har bir o'qituvchining ingliz tilini o'qitishda kasbiy komponentlik mahoratini aniqlashda uning mashg'ulotni tashkil etishdagi sifati, tarkibiy strategik tamoyili hamda ketma-ketlik bosqichlarni samarali bajara oladigan metod tamoyilini to'g'ri tashkil eta olishi bilan belgilanadi. Binobarin sifatli dars-mashg'ulotni tashkil etishda bir necha tamoyilar mavjud bo'lib ular o'z o'rnida o'rgatuvchi va o'rganuvchilarning ko'zlangan maqsadiga to'la -to'kis erishish hisoblanadi. Mashg'ulot davomida bir necha metoddan foydalanish shuhbasiz imkonsiz yoki eng kamida bitta metodan to'la-to'kis samarali foydalanish shak-shuhbasiz murakkab jarayondir. Shunga ko'ra biz aytaolamaymiz qaysi metod juda murakkab yoki foydali o'qituvchilar uchun deb aksincha biz shunday hisoblaymizki eng maqbul usul va yondashuv mashg'ulot uchun bu professor-o'qituvchilarning o'z dars mashg'ulotlarining sifat va tuzulish asosiga tayangan holda o'zi tanlagan tanlovli aspekti o'z o'rnida talabalarga ko'mak beradigan hamda muhitnin samaradorligini oshiradigan maqsaddir. Har hillik va moslashuvchanlik sinfdagi sharoitning mazmunli xususiyatidir. Ingliz tilini o'qitishda

zamonaviy pedagogik-texnologiyalar, strategiyalar, metod-tamoyillar zanjiri interaktiv dars-mashg'ulotlarni tashkil etish mezonini hisoblanadi hamda qiziqarlilik potentsiyasi yetarli darajada rivojlanadi, natijada hamkorlik usullari individlik salohiyatidagi ijobiylik xususiyatlari tegishli ravishda mukammalashadi. Har bir metod yoki usul o'qituvchi tomonidan tanlab olingan dars – mashg'ulotning effektivligini nafaqat kuchaytirib qolmasdan balki talabning reproduktivligini oshiradi, bu o'qituvchining o'z odiga qo'ygan maqsadlari sari bir qadam oldin qo'yilganlik maqsadini ifodalaydi.

Xulosa (Conclusion)

Xulosa qilarkanmiz, yuqoridagi har bir maqsadli qo'llanilgan dars usullari o'qituvchining qaysidir mahoratini yuzaga chiqarishga yordam beradi, masalan, deduktiv va induktiv o'rganish sohalari o'rganuvchining ichki va tashqi bilim kunikmalarini rivojlantirib talabani kreativ fikrlash urganish va tahlilash usullariga yo'naltiradi. Demak o'qituvchi o'z prinsipi asosida o'zining rejalashtirilgan dars -mashg'ulotining maqsad-tamoyilidan kelib chiqqan holda saralab olingan metod usullarni individual yoki jamoa tarzidagi o'quv shakliga joriy etganda umumiy jonlanish ya'ni o'sish suratini qadamma qadam kuchaytirib boradi. Biz pedagoglar shuni yaxshi tushunamizki ingliz tili darsida faqat bitta metod yoki usul bilan chkgaralilib qolishimiz mumkin emas qaysiki talabani qiyin ahvolga solib qo'yadigan vaziyatdir bu. O'qituvchi – pedagog bunday bir xillik modelidan qochish va yangidan yangi kompetentlik samadorligini oshirib borish zarur. Turli xillik va moslashuvchanlik mashg'ulotda har qanday holatda amalga oshirish uchun eng muhim xususiyatlardir. Ma'lum darajadagi majburiyat talabning rolga kirishish o'ylash qobiliyatini, bosqichma bosqich o'rganib chiqish va yakuniy xulosa berish bilan amalga oshiriladi, o'qituvchi esa talabning ijrosini xulosalash, baholash bilan rag'batlantiradi. O'qituvchi pedagogik salohiyatidan kelib chiqqan holda darsga yondashadi, o'z ixtiyoriy prinsipi asosida metod, usul tanlaydi va joriy etadi talaba esa bu protsesda mukammal ijro etishga kirishadi Hamkorlik vositasi o'qituvchi va talaba o'rtasidagi barcha zamonaviy ta'lim metodlari usullari va sermahzullik kaliti hisoblanadi. Zamonaviy ped texnologiyalar o'qitish texnikasini kuchaytiradi ayniqsa qiyoslanib o'rgatish progreslik holatini oshiradi. Yuqorida aytib o'tilgan metodlar yoki usullar darsga muvofiqlik tarzida olib borilsa dars yakunida talabning bilib olganlik istagi to'la to'kis bajarilganligi nomayon bo'ladi. Xulosa qiladigan bo'lsak, usullar asosidagi bir butunlik mashg'ulot har ikki ijrochilarning jamoaviy sermahzullik yondashish prinsipi hisoblanadi.

References:

1. Jalolov J. "Ingliz tilini o'qiish metodikasi" (darslik) T.- 2012
2. O'.Hoshimov, I.Yoqubov. "INGLIZ TILINI O'QITISH METODIKASI" (o'quv qo'llanma) T.- „Sharq Nashriyoti.2013
3. Рахманова, М. Қ. (2020). Таълим жараёнида ўқув мунозараларини ташкил этишда ўқитувчининг педагогик маҳорати, ижодкорлиги ва фаоллиги. "Oriental Art and Culture" Scientific-Methodical Journal, 4(4), 68-73.
4. Penny Ur "A Course in Language Teaching: Practice of Theory "Cambridge Teacher Training and Development. 2009
5. <https://monster-evo.ru/uz/studentu/metody-priemy-raboty-na-uroke-angliiskogo-yazyka-metody-i-priemy/>

6. <https://www.dissercat.com/>
7. <https://articlekz.com/en/article/19667>

